

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์การบริหารส่วนตำบล มีชื่ออย่างเป็นทางการว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 โดยยกฐานะจากสภาตำบล ที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ เช่น จัดให้มีและบำรุงทางน้ำและทางบก การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ป้องกัน โรคและระงับ โรคติดต่อ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุและพิการ คุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

จากภารกิจหน้าที่ตามที่กล่าวมา ก็จะทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของประชาชนในพื้นที่มากขึ้น เมื่อหลายเรื่องไปกระทบความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งบางครั้งประชาชนพึงพอใจและไม่พึงพอใจการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และความไม่พึงพอใจนี้จะเป็นสาเหตุหนึ่งของความต้องการในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชน โดยเริ่มด้วยการตรวจสอบการทำงาน of เจ้าหน้าที่ เพราะเป้าหมายของการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคือ ตอบสนองความต้องการของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลให้ได้มากที่สุด ซึ่งจะนำมาสู่ความศรัทธาและการเข้าใจถึงความสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อประชาชน (โกวิทย์ พวงงาม, 2550 : 196)

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม เป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น อีกหน่วยงานหนึ่งที่มีเป้าหมายในการดำเนินงาน คือ การตอบสนองความ

ต้องการของประชาชนในท้องถิ่น คุณค่าความเป็นอยู่ของประชาชน การดำรงชีวิตและให้บริการประชาชนในทุกๆ ด้าน ตามวิสัยทัศน์การพัฒนาที่ว่า “ตำบลน่าอยู่ การเกษตรก้าวหน้า ประชาชนมีสุขภาพดี” (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง. 2552 : 18) แต่ในการดำรงชีวิตของประชาชน ย่อมจะต้องมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกัน มีการใช้ทรัพยากรต่างๆ เพื่อการอุปโภคและบริโภคสิ่งของที่เหลือจากกิจกรรมอุปโภคบริโภคที่เรียกว่า “ขยะ” นับวันจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนไม่สามารถเก็บขนและกำจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงพฤติกรรม การบริโภคและค่านิยมของคนแต่ละกลุ่ม มีผลต่อลักษณะของขยะมูลฝอย เช่น กลุ่มวัยรุ่นนิยมอาหารกระป๋อง น้ำขวด อาหารใส่โฟม พลาสติก กล่องกระดาษ อีกทั้งลักษณะของขยะยังเปลี่ยนแปลงไปตามโครงสร้างทางอุตสาหกรรม ซึ่งพัฒนาสินค้าที่ใช้วัตถุดิบหรือบรรจุภัณฑ์ที่สลายตัวได้ยาก มีการปล่อยมลพิษสูง ความเป็นพิษจะสะสมเพิ่มพูนไปเรื่อยๆ จนเป็นอันตรายต่อคนและสภาพแวดล้อม จนกลายเป็นของเสียหรือขยะอันตราย

นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน สืบเนื่องจากการทิ้งขยะลงบนดินทั้งที่ถูกวิธีและไม่ถูกวิธี ทั้งที่ถูกหลักสุขาภิบาลและไม่ถูกหลักสุขาภิบาล ทำให้ดินเป็นที่รองรับขยะซึ่งเป็นของเสียและสิ่งเหลือใช้ จนเป็นแหล่งที่ทำให้เกิดน้ำเสีย กลิ่นเหม็น เพาะพันธ์เชื้อโรคต่างๆ จนมีผลกระทบต่ออาการเจริญเติบโตของพืชและคุณภาพชีวิตของมนุษย์ การแก้ไขปัญหาต้องเริ่มต้นด้วยการสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนให้รู้จักรับผิดชอบในการรักษาความสะอาดทั้งในบ้านเรือนของตัวเอง และภายนอกบ้าน ไม่ว่าจะเป็นถนนหนทาง สถานที่ทำงาน หรือที่สาธารณะอื่นๆ ให้รู้จักทิ้งขยะมูลฝอยลงในภาชนะให้เป็นที่เป็นทาง ทั้งนี้เป็นการช่วยให้พนักงานเก็บขยะนำไปยังสถานที่กำจัดได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น (กรมควบคุมมลพิษ. 2546 : 1-2)

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม เน้นความพึงพอใจของประชาชนในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม เป็นเรื่องสำคัญ แสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาเพราะความพึงพอใจของประชาชนเป็นผลสะท้อนกลับต่อการดำเนินงานในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ประสบปัญหาในการเก็บขนขยะภายในเขตพื้นที่เนื่องจากเก็บขนไม่ทัน ทำให้เหลือตกค้างในชุมชนและสถานที่บางแห่งที่มีความจำกัดด้านพื้นที่ จากรายงานเบื้องต้นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม พบว่า ในแต่ละวันจะมีปริมาณขยะมูลฝอย โดยเฉลี่ย 5.00-5.50

ต้นต่อวัน การจัดการบริการเก็บขยะมูลฝอย เป็นผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณขยะมูลฝอย ถ้าบริการเก็บขยะมูลฝอยไม่สม่ำเสมอประชาชนก็ไม่สามารถนำขยะมูลฝอยออกมา ความไม่สะดวกในการจัดเก็บขยะมูลฝอย เพราะรถขนขยะมูลฝอยไม่สามารถเข้าชุมชนได้ เนื่องจากถนนหรือตรอก ซอยแคบมาก ต้องใช้ภาชนะขนถ่ายอีกทอดหนึ่ง ก็ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยเหลือจากการเก็บอีกมาก ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมาหากไม่เร่งหาแนวทางในการจัดการที่เหมาะสม รวมทั้งจะมีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง. 2552 : 2)

จากผลการวิจัยที่เกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองท้องถิ่นจำนวนมาก ดังตัวอย่างการวิจัยของ รัตนศักดิ์ ยี่สารพัฒน์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจของครัวเรือนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลนาคู อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำครอบครัวมีความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอยโดยรวมและเป้าหมาย 3 ด้าน คือ ด้านการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย ด้านการเก็บขนขยะมูลฝอย ด้านการกำจัดขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมาก และจากการวิจัยของ ชาศกร ศัยนันท์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ประชาชน มีความพึงพอใจต่อระบบการบริหารงานการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง รวมถึงผลการวิจัยของ สุวิมล ภักดิ์พิบูลย์ (2535 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของแม่บ้าน ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีผลต่อการกำจัดขยะมูลฝอย พบว่า กลุ่มแม่บ้านมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยถูกต้องระดับปานกลาง จะเห็นได้ว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจยังไม่อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นถึงระดับความพึงพอใจที่แตกต่างกัน อาจเนื่องจากว่าขนาดของเทศบาลตำบลนาคูและขนาดของเทศบาลเมืองมหาสารคาม รวมถึงขนาดของกรุงเทพมหานคร มีความแตกต่างกันมาก รวมทั้งจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ ความแตกต่างยังรวมด้านปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นและระบบการจัดการขยะมูลฝอย นอกจากนี้ในด้านความแตกต่างในด้านความพึงพอใจหรือความคิดเห็นในการจัดการขยะมูลฝอยอาจเป็นเพราะว่าการจัดการในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน

จากเหตุผลดังกล่าว องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอมือง จังหวัดนครพนม จำเป็นอย่างยิ่งในการแสวงหาแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยให้ประสบความสำเร็จ ภายใต้ข้อจำกัดของสภาพพื้นที่ บุคลากร และงบประมาณ ต้องกำหนดเป็นวิธีการ

จัดการในขั้นตอนต่างๆ อย่างเหมาะสม และพัฒนา ปรับปรุงวิธีการ ขั้นตอน ในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบ อนึ่งผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปรับแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยให้เหมาะสมกับท้องถิ่นมากที่สุด

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ที่มีระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

สมมติฐานการศึกษา

1. ความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม อยู่ในระดับปานกลาง
2. ประชาชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมืองจังหวัดนครพนม แตกต่างกัน

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการศึกษาครั้งนี้ปรับปรุงจากกรอบแนวคิดของ รัตนศักดิ์ ยี่สารพันธ์ (2551 : 2) ได้แก่

- 1.1 การรวบรวมขยะมูลฝอย
- 1.2 การเก็บขนขยะมูลฝอย
- 1.3 การกำจัดขยะมูลฝอย

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

3.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้นำครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่รับบริการและชำระค่าธรรมเนียมเก็บและขนขยะมูลฝอยเป็นรายเดือนขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม จำนวน 920 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง. 2552 : 1)

3.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจาก ผู้นำครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่รับบริการและชำระค่าธรรมเนียมเก็บและขนขยะมูลฝอยเป็นรายเดือนขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม จำนวน 920 คน โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ยามาเน่ (Yamane) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 279 คน

4. ขอบเขตด้านตัวแปร

ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตด้านตัวแปร ดังนี้

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ คุณลักษณะของผู้นำครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่รับบริการและชำระค่าธรรมเนียมเก็บและขนขยะมูลฝอยเป็นรายเดือนขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม จำแนกเป็น

- 4.1.1 ระดับการศึกษา
- 4.1.2 อาชีพ
- 4.1.3 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
- 4.1.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการ ขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ได้แก่

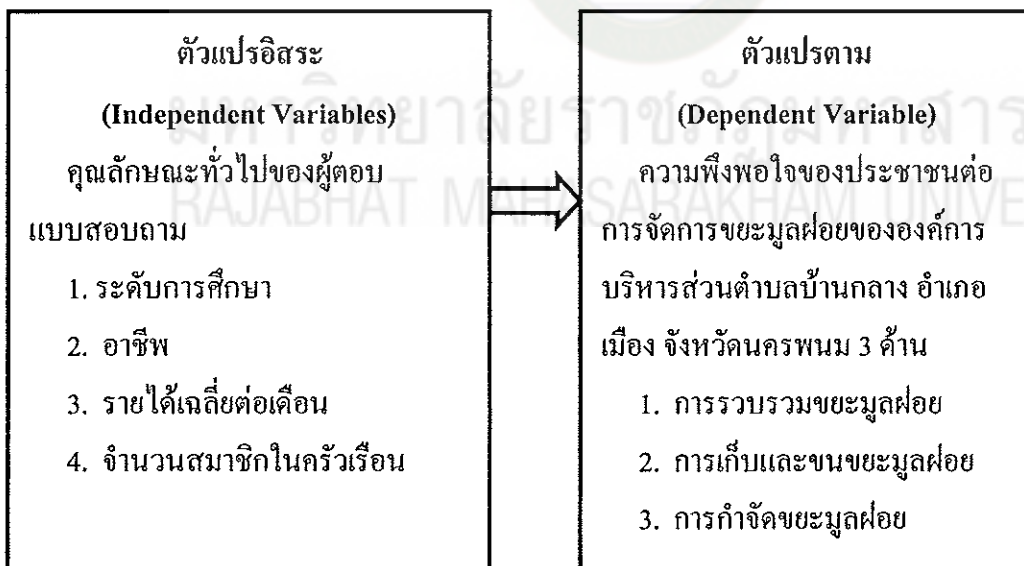
- 4.2.1 การรวบรวมขยะมูลฝอย
- 4.2.2 การเก็บขนขยะมูลฝอย
- 4.2.3 การกำจัดขยะมูลฝอย

5. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการระหว่างเดือน มิถุนายน 2553 ถึงเดือน กุมภาพันธ์ 2554

กรอบแนวคิดการศึกษา

ในการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ผู้ศึกษากำหนดกรอบการศึกษาโดยปรับจากกรอบแนวคิดของ รัตนศักดิ์ ชัยสารพัฒน์ ซึ่งผู้ศึกษานำมากำหนดเป็นกรอบ 3 ด้าน ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

ประชาชน หมายถึง ผู้นำครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่รับบริการและชำระค่าธรรมเนียมเก็บและขนขยะมูลฝอยเป็นรายเดือนขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

การจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง ระบบและวิธีการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกพอใจ ถูกใจ และยินดีของประชาชนต่อระบบและวิธีการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ประกอบด้วย

1. การรวบรวมขยะมูลฝอย หมายถึง ระบบและวิธีการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ในลักษณะต่างๆ ดังนี้ วิธีการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยมีความเหมาะสมและเป็นระบบ ถึงขยะมีจำนวนเพียงพอ สภาพถังขยะมีสภาพที่ดี ขนาดของถังขยะฝอยและจุดบริการมีความเหมาะสม มีการป้องกันไม่ให้เกิดการรั่วไหลของน้ำที่มากับขยะ องค์การบริหารส่วนตำบลมีการประชาสัมพันธ์ในการรวบรวมขยะมูลฝอย ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ การคัดแยกขยะมูลฝอย และมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการรวบรวมขยะมูลฝอยอย่างต่อเนื่อง

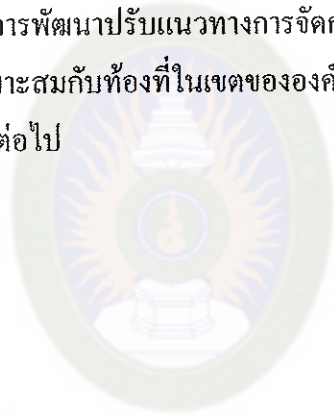
2. การเก็บขนขยะมูลฝอย หมายถึง ระบบและวิธีการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ในลักษณะต่างๆ ดังนี้ วิธีการเก็บขนขยะมูลฝอยมีความเหมาะสมและเป็นระบบ มีความปลอดภัย รถเก็บขนขยะมูลฝอยและเครื่องมือมีความพร้อมและมีคุณภาพที่ดีเหมาะสมในการใช้งาน ความถี่ในการเก็บขนขยะมูลฝอยมีความเหมาะสม ปริมาณขยะมูลฝอยที่ตกค้างในที่ต่างๆ การบริการ ช่วงเวลาและเส้นทางในการเก็บขนขยะมูลฝอยมีความเหมาะสม ค่าบริการในการเก็บขนขยะมูลฝอยมีความเหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนในด้านสิ่งแวดล้อม

3. การกำจัดขยะมูลฝอย หมายถึง ระบบและวิธีการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ในลักษณะต่างๆ ดังนี้ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยห่างไกลจากชุมชน สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อประชาชน ด้านมลพิษทางกลิ่น สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยมีการป้องกันการ

แพร่กระจายของพาหะนำโรค มีการกำจัดขยะมูลฝอยโดยวิธีการเผา เพื่อลดการกระจายของขยะมูลฝอย ทุก 1 เดือน มีการกำจัดขยะมูลฝอยโดยวิธีฝังกลบที่เหลือจากการเผาทุก 6 เดือน ระยะเวลาในการกำจัดขยะมูลฝอยมีความเหมาะสม องค์การบริหารส่วนตำบลมีการประชาสัมพันธ์ในการทำปุ๋ยชีวภาพจากเศษอาหาร มีการแนะนำการกำจัดขยะมูลฝอยในครัวเรือน มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างต่อเนื่อง

ประโยชน์การศึกษา

ข้อสนเทศที่ได้จากการศึกษาสามารถนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยให้ตรงตามความต้องการของประชาชนและเหมาะสมกับท้องถิ่นในเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY